

Kulturhistorisk rapport

Algade 23, Aalborg

ÅHM 6967

Udgravning oktober 2020.

Rapport udfærdiget af: Kenneth Nielsen

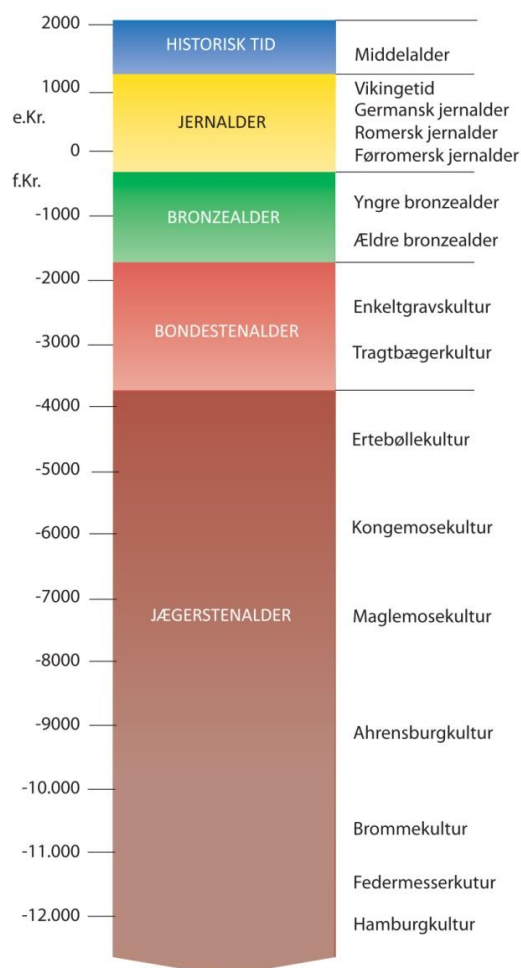
Telefon: 99 31 74 00

E-mail:

historiskmuseum@aalborg.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Undersøgelsens baggrund	2
Lokalområdet i vikingetid og middelalder	2
Undersøgelsens resultater	2
Sammenfatning og perspektivering	3
Hvis du vil vide mere	4
Udgravningsdata.....	5

Indledning

De seneste års omfattende renoveringsarbejder i Aalborg bymidte har gentagne gange givet museets arkæologer mulighed for at se nærmere på de arkæologiske levn efter byens middelalderlige bebyggelser mm., som stadig ligger velbevaret i flere meter tykke kulturlag under nutidens Aalborg. Nærværende undersøgelse hører til blandt disse.

Undersøgelsens baggrund

Museet havde i en periode i starten af 2018 overvåget renoveringsarbejdet på den stående ejendom på Algade 23 i Aalborg midtby, og ved etableringen af en ny kælderskakt på bagsiden af ejendommen blev der grundlag for en arkæologisk udgravning. Den nye kælderskakt indebar, at der skulle fjernes et parti uforstyrret kulturlag, og museet foretog derfor en mindre udgravning af jordlagene forud for anlægsarbejdet. Det forventedes, at der ville findes uforstyrrede grave med skeletter fra gråbrødreklosteret samt ældre kulturlag inden for kælderskaktens anlægsgrænse.

Lokalområdet i vikingetid og middelalder

I området omkring Algade 23 er der i en årrække blevet foretaget adskillige arkæologiske undersøgelser, som alle har været med til at afdække områdets kulturhistoriske udvikling gennem både sen vikingetid og middelalder. De første bebyggelser er bl.a. erkendt i dette område, hvor en lang række af fund vidner om de håndværksmæssige aktiviteter, der er foregået her fra omkring år 750. Fra midten af 1200-tallet blev området overdraget til franciskanerordenen, som gennem de efterfølgende knap 300 år opførte et firfløjet klosteranlæg i tegl på grunden. Den nordlige og østlige del af dette anlæg blev i 1994-95 undersøgt arkæologisk umiddelbart øst for Roldgade, mens den vestlige del, der lå under det nuværende Algade 23 samt flere af de tilstødende matrikler, stort set ikke er undersøgt.

Undersøgelsens resultater

Fig. 1. Udsnit af profil med flere lyse gulvlag af ler afskilt af mørke smudslag. Lagene dateres til en ældre bebyggelse i 1000-1100-tallet.

Det relativt lille udgravningsfelt havde et areal på knap 2,5 m² med bundkote i kote 3,28 o.DVR90, hvori ca. 70-80 cm kulturlag blev undersøgt. Feltet blev ikke gravet til undergrund. På trods af feltets beskedne dimensioner var fundmaterialet ganske omfattende, og feltet kunne således bidrage med nyt om både områdets oprindelige bebyggelse i vikingetid/ældre middelalder og med udgravning af skeletdele fra hele otte grave i den efterfølgende klosterperiode. De ældste kulturspor i feltet bestod af serier af affaldslag, der overlejredes af huslag i form af lergulve med smudsaflejringer ovenpå, se figur 1. Smudslagene blev

Fig. 2: Kværnstensfragment af norsk importeret granatglimmerskifer fra 1000-1100-tallet.

aflejret af trafikken på gulvene, og de er en vigtig kilde til fund. Det vil ofte være i disse kulturlag, at personlige genstande, keramikskår, mønter og andre genstande, der er tabt under samtidens hverdag, kan findes. Specielt mønter og keramikskår er vigtige for at kunne datere tidspunktet for lagenes dannelse. Det vurderes, at den begrænsede sekvens af ældre lag, der fandtes i bunden af feltet, indeholdt sporene af en periode uden bebyggelse, hvor der dannedes et organisk affaldslag på stedet fra den omkringliggende bebyggelse. Herpå opførtes et hus, som ved hjælp af fundet af et kværnstensfragment kan dateres til 1000-1100-tallet, se figur 2. Der var kun jordgulv i den del af huset, som berørtes af undersøgelsen, men et skift i husets rumudnyttelse har resulteret i, at der senere er blevet udlagt lergulve i

flere faser. Disse var hver især adskilt af smudslag. Fra kote ca. 3.70 o.DVR90 var de ældre kulturlag afbrudt af et større antal begravelser fra gråbrødreklosteret, som her var gravet ned i de ældre kulturlag. Hvor mange kulturlag, disse begravelser har fjernet, er ikke muligt at afgøre, men at dømme ud fra fundet af en hvæssesten fra et af de yngste lag under gravene synes der at mangle lag fra en periode på omkring 100 år, nærmere bestemt perioden ca. 1150-1250.

Over de ældre lag beskrevet i det foregående afsnit blev der som nævnt registeret otte begravelser fra klostertiden. Der er formentlig tale om grave, der alle har ligget inde i den klosterkirke, som blev opført omkring år 1300, og som var klosterets anden kirke på stedet. Dette passer fint med det faktum, at en af gråbrødreklostrenes indtægtskilder var at sælge gravsteder inde i klosterne til de borgere, der havde råd til at betale for det. Det formodentligt yngste skelet afspejlede netop dette, da det så ud til at være skelettet af en voksen kvinde, men uden det tandslid, som er karakteristisk på middelalderlige skeletter generelt, se billedet på forsiden. Den grove kost og det stenmalede mel i datidens brød var hård ved de almindelige menneskers tænder, mens de velhavende folk, der havde råd til en mere fin og forarbejdet kost, ikke led under dette slid i samme grad. Alle skeletter og skeletdele blev taget op, analyseret og magasineret til brug ved fremtidig forskning.

Sammenfatning og perspektivering

Selvom nærværende undersøgelse ikke stødte på fundamentsrester efter de vestlige dele af gråbrødreklosteret, bød den dog alligevel på velbevarede fund af kulturlag og genstande efter netop de aktiviteter, som vi gerne ville vide meget mere om. Det er sjældent, at de store linjer fra afgrænsningerne af datidens bygninger og skel kan udledes i disse arealmæssigt begrænsede felter, men de giver til gengæld et vigtigt indblik i, hvad der kan forventes yderligere at være bevaret i de områder, hvori der graves. Således kan vi nu sige, at der ved fremtidige anlægsarbejder på stedet vil være gode muligheder for at støde på og udgrave adskillige skeletter fra klostertiden – heraf en del, som kun delvist kunne optages i nærværende undersøgelse, men også sporene efter den ældre bebyggelse fra ældre middelalder ligger velbevaret under nutidens bygninger på grunden, og kan og skal undersøges ved fremtidige anlægsarbejder på stedet.

Hvis du vil vide mere

Som yderligere læsning kan anbefales følgende oversigtsværker:

Møller, Stig Bergmann: Aalborgs gråbrødre kloster, *Aalborgbogen 2000*, Aalborg 2000.

Udgravningsdata

Algade 23, Aalborg

- Nordjyllands Historiske Museum jnr. ÅHM 6967
- Fund & Fortidsminder: 120516-159
- Kulturstyrelsen jnr. 18/02509
- Bygherre: City-Ejendomme Aalborg A/S
- Undersøgt areal: 2,5 m²
- Deltagere i udgravningen:
 - Arkæolog Kenneth Nielsen
 - Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Aalborg Historiske Museum, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg